4. 3. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Platí nadále, že kdo mlčí, nesouhlasí?

Dosavadní občanský zákoník vycházel z principu, že mlčení či jiná nečinnost v rámci procesu uzavírání smlouvy neznamená přijetí návrhu. Nový občanský zákoník se k tomuto základnímu principu taktéž v obecné rovině hlásí. Na druhé straně však v určitých ohledech tuto zásadu prolamuje, což bude pravděpodobně klást na účastníky kontraktačního procesu vyšší nároky a vyžadovat větší obezřetnost.

Mališ Nevrkla Legal
Advokátní kancelář / Attorneys At Law

Přijetí návrhu na uzavření smlouvy

Starý občanský zákoník ve svém § 44 odst. 1 stanovoval, že mlčení nebo nečinnost samy o sobě neznamenají přijetí návrhu na uzavření smlouvy (nově zkráceně označovaného jako nabídka). Toto ustanovení vylučovalo některé excesy spočívající například v tom, že předkladatel návrhu výslovně uvedl, že pokud osoba, které byl návrh určen, tento neodmítne, bude tím smlouva uzavřena.

Určitou nadstavbou takového postupu bylo, když někteří podnikatelé doručovali spotřebitelům dokonce rovnou své produkty, aniž by je tito objednali. Pokud přitom spotřebitelé zaslané zboží nevrátili, požadovali na nich úhradu (mnohdy přemrštěné) kupní ceny.

Na takovou praxi pak reagovalo zvláštní ustanovení občanského zákoníku v § 53 odst. 9, podle něhož poskytuje-li dodavatel plnění spotřebiteli bez objednávky, není spotřebitel povinen dodavateli jeho plnění vrátit ani jej o tom vyrozumět.

Pojícím prvkem obou výše uvedených ustanovení byl tedy princip, že **nešlo bez dalšího účinně nutit další osoby k tomu, aby musely aktivně jednat (odmítat návrh, vracet zboží apod.), pokud se nechtěly nechat vmanévrovat do smluvních vztahů, o jejichž založení neměly zájem**. Postačilo, pokud tyto osoby zůstaly pasivní, a žádné závazkové vztahy tak nevznikly.

Aktuální právní úprava uzavírání smluv zavedená novým občanským zákoníkem přitom vychází ze stejného principu (kdo mlčí, nesouhlasí), který je obsažen v § 1740 odst. 1. Současně však tuto zásadu poměrně nenápadně v některých ustanoveních relativizuje.

Vrácení pozměněné nabídky

Tak je tomu v první řadě v případě přijetí nabídky s určitými výhradami či dodatky.

Dle § 44 odst. 2 starého občanského zákoníku platilo, že přijetí návrhu na uzavření smlouvy, které obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny, je odmítnutím návrhu a považuje se za nový

návrh. Postavení obou stran kontraktačního procesu se tak obrátilo a k uzavření smlouvy bylo nutné, aby původní navrhovatel přijal protinávrh (svůj pozměněný návrh) druhé strany.

Totéž pravidlo je obsaženo i v ustanovení § 1740 odst. 2 nového občanského zákoníku. Ovšem hned následně se v odstavci 3 odchylně od toho stanoví, že **odpověď s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky nabídky, je přijetím nabídky, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu přijetí nabídky neodmítne**.

Právě zde je přitom nutné sledovat jeden ze zásahů do zásady, že kdo mlčí, nesouhlasí. Naopak **se totiž vyžaduje, aby účastník kontraktačního procesu aktivně jednal, pokud nechce být vázán nabídkou**, která sice vychází z té jeho původní, avšak došlo k jejímu pozměnění.

S ohledem na skutečnost, že hodnocení, zda se v konkrétním případě jednalo o odchylky podstatné či nikoli, bude zpravidla velice subjektivní, lze přitom doporučit, aby původní navrhovatel, nebude-li chtít být svou pozměněnou nabídkou vázán, toto raději vždy protistraně oznámil, tedy protinávrh odmítl.

Efektivnější variantou však bude, pokud **navrhovatel ve své úvodní nabídce její přijetí s dodatkem nebo odchylkou ve smyslu poslední věty ustanovení § 1740 odst. 3 dopředu vyloučí**.

Eliminuje se tak riziko budoucích sporů, zda byly změny nabídky podstatné či nikoli a zda tedy došlo k uzavření smlouvy.

Potvrzení obsahu smlouvy v písemné formě

Další nenápadný průlom do zásady, že kdo mlčí, nesouhlasí, lze pak sledovat v ustanovení § 1757 nového občanského zákoníku. Primárně se v něm stanoví, že po uzavření smlouvy mezi stranami v jiné než písemné formě mohou strany obsah takové smlouvy písemně potvrdit.

Pokud přitom takto učiní v rámci podnikatelského vztahu, případně písemné potvrzení obsahu smlouvy předloží nepodnikající smluvní strana osobě, která smlouvu uzavřela v rámci svého podnikání, **platí smlouva za uzavřenou s obsahem uvedeným v potvrzení, a to i když vykazuje odchylky od skutečně ujednaného obsahu smlouvy**.

Toto pravidlo se však **uplatní pouze za následujících podmínek**:

- odchylky uvedené v potvrzení mění skutečně ujednaný obsah smlouvy nepodstatným způsobem,
- odchylky jsou takového rázu, že by je rozumný podnikatel ještě schválil, a
- **druhá strana tyto odchylky neodmítne**.

Opět se zde tedy vyskytuje ustanovení, které **fakticky nutí účastníka kontraktačního procesu aktivně jednat, pokud se chce vyhnout riziku, že bude vázán smlouvou v podobě, v které ji vůbec neuzavřel, resp. uzavřít nechtěl**.

Nelze totiž přepokládat, že by se standardně obezřetná osoba bez dalšího spoléhala na to, že budou odchylky uvedené v písemném potvrzení v případném sporu posouzeny jako podstatné nebo jako takové, které by rozumný podnikatel již neschválil, a že je tedy nemusí vůbec odmítat.

Praktické dopady

Jakkoli se výše uvedené úvahy mohou jevit jen jako „akademické“, nelze vyloučit, že by rozebíraná

ustanovení nového občanského zákoníku nemohla způsobovat určité těžkosti i v praxi.

Co se týče změn učiněných v předložené nabídce, lze odkázat na **případy, kdy smlouvy nejsou oběma stranami podepisovány na stejném místě a ve stejném čase**, což se děje například v praxi bank při poskytování úvěrů k financování koupě nemovitosti. Banky zpravidla předávají klientům kompletní smluvní dokumentaci již podepsanou osobami tyto banky zastupujícími.

Tyto **„polopodepsané“ smlouvy by přitom bylo ve smyslu shora citované právní úpravy jistě možné považovat za nabídky**. Je z nich totiž zřejmé, že banka má úmysl smlouvy uzavřít s osobou, vůči níž nabídky činí (která je ve smlouvách uvedena jako druhá smluvní strana), nabídky pochopitelně obsahují podstatné náležitosti smluv, umožňují uzavření smluv jednoduchým a nepodmíněným způsobem a konečně z nich plyne i vůle navrhovatele (banky) být smlouvami v případě přijetí nabídek vázán.

Co by se ovšem stalo, pokud **klient připravené smlouvy sice podepíše, ale současně do jejich textu něco doplní** či jej jinak upraví? Nelze totiž tvrdit, že by se v praxi nevyskytovaly případy, kdy se do již vytištěných smluv činí ještě ručně určité drobné opravy.

Mohla by být pak banka, která smlouvy vyhotovila, podepsala a předala k podpisu klientovi, pozměněným textem vázána, pokud by změny výslovně neodmítla?

Ještě komplikovanější situace by přitom mohla nastat v případě zástavní smlouvy, kterou klienti zpravidla po zajištění podpisu zástavce předkládají dle pokynů banky rovnou katastrálnímu úřadu.

Argumentaci vylučující popsané zásahy do smluv (nabídek) lze pochopitelně hledat v již citovaném ustanovení § 1740 odst. 3 nového občanského zákoníku, podle kterého může navrhovatel přijetí nabídky s dodatkem nebo odchylkou předem vyloučit již v nabídce nebo **jiným způsobem, který nevzbuzuje pochybnost**. Za vyloučení dodatků či odchylek jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost by přitom bylo možné považovat samotnou formu nabídky. Tedy to, že se jedná fakticky o finální smlouvu, do níž má být doplněn pouze podpis druhé strany, a nikoli jen o určitý koncept či nástin podstatných částí případné smlouvy.

I přes výše uvedené by však bylo jistější variantou při uzavírání smluv, které nejsou podepisovány ve stejném čase a místě, zakomponovat do textů ustanovení, že se jedná o konečné znění, v němž nelze činit jednostranně žádné změny, případně takové sdělení k předkládaným „polopodepsaným“ smlouvám přiložit.

Co se pak týče problematiky **následného písemného potvrzování smluv** uzavřených jinak než písemně, nelze než také v této věci doporučit zvýšenou obezřetnost. S ohledem na kreativitu některých osob totiž **nelze vyloučit snahy o zneužití tohoto mechanismu i na případy, kdy podmínky stanovené v § 1757 odst. 2 nového občanského zákoníku objektivně nebudou splněny**. Tedy ve skutečnosti žádná smlouva vůbec nebude uzavřena, případně se bude její popis v písemném potvrzení dramaticky lišit.

Bude pak na každém, aby zvážil, zda bude takové účelové a nepodložené potvrzení obsahu smlouvy ignorovat nebo jej raději formálně odmítne, aby se vyhnul případným sporům o tom, zda byla nějaká smlouva vůbec uzavřena, resp. co bylo ve skutečnosti jejím obsahem.

JUDr. Jakub Celerýn,
advokát

Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Pozemkové úpravy aneb „malé“ vyvlastnění
- Nová éra v boji proti nekalým obchodním praktikám: Co přinese nové procesní nařízení EU?
- Licence LUC v podnikatelské strategii provozovatelů dronů
- Péče rodičů po novele od 1.1.2026
- K ukončování služebního poměru po novele zákona o státní službě
- Aktuality z práva internetu: kybernetická bezpečnost a online řešení sporů
- Zelené standardy pro výstavbu a renovace: jaké povinnosti přinese nová evropská úprava?
- Byznys a paragrafy, díl 25.: Započtení
- Zrušení bytového spoluvlastnictví včetně limitů soudní ingerence
- 2. díl ze série Pravidla a odpovědnost při provozování zimních sportů: Povinnosti provozovatele při závodech a trénincích: zabezpečení tratí a oddělení veřejného a sportovního provozu
- Protokol o předání díla jako podmínka zaplacení jeho ceny a k možné změně soudní praxe